

Mir ljudem na zemlji

★

Vsem
našim
naročnikom
in čitateljem
želi

veseli
Božič
in srečno
Novo
leto

Uprava in
uredništvo
„Slovenskega
delavca“

★

Centrala
ZZD želi
vsemu
članstvu
in
prijateljem
našega
pokreta
srečen
Božič
in
uspehov
polno
Novo
leto 1940

Narodi hrumijo in ljudstvo si umišlja prazne stvari. Vstajajo vladarji in prvaki narodov se zbirajo. Narod vstaja zoper narod, stan zoper stan. Stvari, ki naj bi v posvečenju služile človeštvu v rast in blagostanje, so pograbili s polno mero strasti in jih zlorabljajo v sovraštvu v bedo in pogin poedincev in celote. Narodom so nadedli suženjske okove, ljudstvu so kakor živalim naprtili neznošen jarem.

Zavrgli so voljo Boga in so vstali zoper njegovo pravico. Zato so zabredli sami in druge so v zmoto vpeljali, da so končno z njimi v skupni temi in ne poznajo iz nje pota v življenje.

Milijoni trpijo danes zato radi samovoljnosti človeške pravice neznosne telesne bridkosti in tonejo v dušnih bolečinah. Zdi se, da je zdravo življenje za vselej prešlo in da je čas sreče in veselja za veselstvo minil. Nad zemljo in v človeška srca se je vlegel mrak in nemir, kakor da smo zabredli vsi v deželo sence smrti.

V ta čas se vrača v krogotoku dni blagovest Gospoda našega Jezusa Kristusa. Kakor vselej in še bolj sedaj

vstaja ob obilici razočaranje v nas, globoko, neizmerno hrepenenje po tih notranji sreči in po oni duhovni svobodi, ki jo tudi najtežje preizkušnje ne umore. Mračne misli se umikajo pred svetlobo božjega dne in senca smrti beži pred dihom veselja božjih otrok.

Rodilo se je Dete, ubogo majhno dete, Knez miru. Z njim je vstala proti napuhu velikanov sveta moč nedolžnega Otroka. V njegovem imenu in v njegovi moči razpadajo vezi suženjstva in topi se jarem hlapčevstva.

Dete postaja v naših očeh veliko, za ves svet odločilno, veliki odločilni možje, vladarji sveta, postajajo brezpomembni. Evangelij božjega Deteta ruši prazno besedo obetov zavajalcev in podira njihovo razdiralno delo. Prevara, strast, greh in nasilje legajo v grob.

Prisluhnimo bratje zato klicu vpijočega v puščavi in pripravimo pot Gospodu. Gospod prihaja in spremljajo ga angeli. Angeli kakor zvezde svetijo v temo in pojo: »Mir ljudem na zemlji«. Mir Vam bratje delavci, med Vas prihaja Knez miru.

Dvajsetletnica slovenskega vseučilišča

dr. Korošec častni doktor

Slovenska kultura je preteklo nedeljo praznovala velik dan: 20 letnico slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Univerza je bila deset in desetletja simbol in vzor našega boja za priznanje slovenske narodne in kulturne samobitnosti. Morala je to biti, žal, celo potem, ko smo vseučilišče že imeli, a smo se morali za njegovo ohranitev in za svojo samobitnost boriti. Danes nam je eno kakor drugo priznано. Dano je potrebno spoštovanje naši kulturi in univerzi, ki to kulturo v preodlični meri zastopa s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom — o čemer priča slovesnost. Pomen te slovesnosti pa je tudi v tem, da je z imenovanjem gospoda dr. Antona Korošca za častnega doktorja bilo izkazano najvišje kulturno priznanje tistim, ki so svoje življenje posvetili slovenskemu narodu ter boju za vse njegove pravice.

Slovesnosti na univerzi so se udeležili kraljev zastopnik in zastopnik vlade, s čemer je dobila proslava najvišje odlikovanje. Udeležil se je tudi poseben odposlanec voditelja Hrvatov, kar pričča, da slovenska prizadevanja imajo vse upoštevanje tudi pri bratskem hrvaškem narodu.

20 letnica, pri kateri so v duhu ponosno sodelovali vsi pravi Slovenci, nam bodi v opomin, da se bomo tudi v bodoče znali zavedati, kaj univerza majhnemu narodu pomeni; da jo bomo znali braniti proti vsemu prizadevanju tistih, ki bi jo hoteli kakorkoli ovirati pri njeni najvišji nalogi, ki je: služba slovenski kulturi in napredku ter časti slovenskega naroda.

Uradna proslava 20 letnice slovenskega vseučilišča, združena s promocijo dr. Korošca, se je začela v prelepo okrašeni univerzitetni zbornici točno ob 10, ko sta vstopila v dvorano zastopnik Nj. Vel. kralja div. general Stefanović in slavjenec dr. Anton Korošec. Prostore v Zbornici je zasedlo najodličnejše, povabljen občinstvo z ministri, banom, obema slovenskima škofoma, senatorji, županom Ljubljane ter Maribora ter zastopniki vojaških, kulturnih, političnih, gospodarskih in drugih ustanov.

Slovesnost je začel sedanjí rektor slovenskega vseučilišča dr. Matija Slavič, ki je nosil zlato rektorsko verigo, znamenje rektorskega dostojanstva. Njemu ob strani so sedeli dekani vseh fakultet in zastopniki univerzitetne oblasti ter promotor, prorektor dr. Rado Kušej. Dr. Korošec je zavzel mesto na desni strani zastopnikov univerze.

Za rektorjevim pozdravnim govorom je povzel besedo g. minister dr. Krek, nakar je akademski pevski zbor odpel državno himno. Zatem je rektor dr. Slavič znova povzel besedo in povdaril dvojni pomen slavnosti: proslavo 20 letnice in častno promocijo dr. Korošca, nakar mu je prorektor dr. Kušej izročil diplomu o častnem doktorstvu.

Novi doktor se je vidno ginjen zahvalil za najvišjo čast, katero more kom podeliti univerza.

Po besedah dr. Antona Korošca, ki so bile deležne velikega odobravanja, je Akademski pevski zbor s presenetljivim elanom zapel krasno Adamičevo »Zdravico«, ki je postala že nekaka himna slovenske univerze. Zaključni verzi te pesmi, posvečeni slovenski zemlji in njeni časti, so dali dostojanstveni slovesnosti še poseben poudarek.

S tem je bil uradni del proslave končan. Vsi navzoči so potem obdali novega doktorja ter mu čestitali k novi časti, s katero ga je odlikoval najvišji slovenski kulturni zavod.

Slavnostno zborovanje v Unionu

Po slavnostih na univerzi je bila unionska dvorana prizorišče veličastnega manifestacijskega zborovanja v proslavo 20 letnice ljubljanske univerze. Prostor na dvorani, ki je bila za to priloz-

nost okusno okrašena, se je začela polniti že ob pol 11, dasi je bilo zborovanje napovedano za 11. uro. Za red so vzorno skrbeli reditelji-akademiki, ki so pazili tudi na to, da se nebi utihotali v dvorano kak nepoklican gost. Ko je točno ob 11 stopil v dvorano najmlajši častni doktor slovenske univerze slovenski voditelj dr. Korošec v spremstvu drugih odličnikov, so zaorili po dvorani oglušujoči vzkliki, ki se niso hoteli poleči. Zastopano je bilo vse, kar v slovenskem javnem življenju nekaj pomeni. Glavni del občinstva v vodrani pa je glasno dajala duška svojim čustvom.

Zborovanje se je pričelo z državno himno, ki jo je odigral akademski orkester pod vodstvom g. konservatorista Osane. Ko so izzveneli zadnji akordi, se je dvignil rektor dr. Slavič in spregovoril in izvajal m. dr. da je ljubljanska univerza dobila v prvih 16 letih obstoja komaj pol milijona din.

Šele Stojadinovič-Korošec-Spahova vlada je odobrila na posredovanje notranjega ministra g. dr. Korošca kredit za knjižnico v dvanajstih letih od 1. avg. 1935 do 31. marca 1936. In dne 5. okt. 1936 je ban g. dr. Marko Natlačen, ki je energično pospešil vse formalnosti za zidanje, končno zasadil kot prvi lopato za izkopavanje knjižničnih temeljev. Leta 1938 je postala licejska ali študijska knjižnica že vseučiliška in v jeseni 1940 se bo, veslila v svoj knjižnični tempelj.

V celi državi so na delu špekulantje, ki bi radi hitro obogateli. V zadnjih treh mesecih so dvignili cene najvažnejšim potrebščinam, ki so neobhodne za vzdrževanje golega življenja delavstva kot gospodarsko najšibkejšega in najštevilnejšega stanu. Od vseh strani naše države se slišijo neprestano glasovi, da cene življenjskih potrebščin naglo rastejo, čeprav brez vsakega razloga. To zvišanje znaša že čez 30% napram cenam pred 1. septembrom t. l.

Tako naglo zvišanje cen povzroča opravično nezadovoljstvo v vrstah delavcev in nameščencev, posebno če vpoštevamo dejstvo, da cene življenjskim potrebščinam neprestano skakajo, medtem ko delavske mezde in nameščenske plače za cenami vedno bolj zaostajajo.

Nedovoljene in nečloveške špekulacije povzročajo nejevol'o in nered pri oskrbovanju širokih množic konzumentov. Dviganje cen pada poleg tega še v najslabši letni čas, ko mnogi nimajo niti zaslužka, da si nabavijo najnujnejše za svoj življenjski obstoj.

Radi tega so se vršila po celi državi že številna zborovanja delavskih orga-

nizacij, na katerih se je zahtevalo, da se špekulacije in dvig cen onemogoči s pomočjo najstrožjih ukrepov. Razen tega se je zahtevalo, da se mezde in plače sorazmerno z dvigom cen zvišajo, da se s tem vsaj delno nadoknadi možnost življenjskega obstoja najšibkejših in najsiromašnejših.

Na pobudo ZZD in Jugorasa so vse Delavske zbornice in Centralno tajništvo delavskih zbornic začele brezkompromisen boj proti vsem brezvestnim navjalcem cen. Na podlagi zbranega materiala nujno zahtevajo, da se z izjemnimi uredbami cene maksimirajo in to predvsem življenjskim potrebščinam, ker ni gospodarskega razloga za dvig cen, ko je vendar znano, da živimo v agrarni državi.

Izjava dposlanca dr. Mačka

Nato se je dvignil finančni minister dr. Juraj Šutej, ki so ga prisotni burno pozdravili. Izvajal je: V imenu vseh hrvatskih ministrov in podpredsednika vlade ter voditelja hrvatskega naroda dr. Vladka Mačka mi je čast pozdraviti g. rektorja, gg. ministre, cerkvene kneze in vso gospodo. Mi, ki smo študirali na domačih univerzah, vemo, kaj pomeni najvišji znanstveni zavod za razvoj narodne kulture. Že kot mlad dečko sem gojil ambicije, da dobi zagrebško vseučilišče vse ono, kar potrebuje. Zato prav dobro razumem g. rektorja, ki je v svojem govoru izrazil željo, da bi tudi univerza v Ljubljani dobila vse, kar ji je potrebno za neovirano in plod-

Prihodnja številka „Slovenskega delavca“ izide po Novem letu.

no delovanje. Hrvatski narod ne bo nikdar stal na poti temu, da slovenski narod popolnoma izgradi svojo univerzo (navdušeno pritrdjevanje). Slovensko vseučilišče naj bo steber vseh naporov in prizadevanj, ki naj ohranijo slovensko narodno individualnost.

Lepo je dejanje ljubljanske univerze, da je poklonila svoje najvišje odlikovanje zaslužnemu sinu slovenskega naroda dr. Antonu Korošču. Kadar narod odreja temelje in pogoje svojega dela in življenja, je nezmotljiv. Prav tako se ne more zmotiti narod takrat, kadar ocenjuje delo svojih mož. Iz vsega srca čestitam slovenski univerzi k njenemu jubileju in obenem vsemu slovenskemu narodu, o katerem sem trdno prepričan, da bo znal ohraniti svojo narodno individualnost.

Govor dr. Šuteja je sprostil v dvorani viharje odobravanja. Za njim je spregovoril g. dr. Korošec, ki je izražal priznanje vseučiliškimi profesorjem za njihovo požrtvovalno delo in tudi prečital zapisnik seje ministrskega sveta z dne 2. VII. 1919 o ustanovitvi univerze v Ljubljani.

Govorili so še gg. ministri dr. Miha Krek, ban dr. M. Natlačen župan dr. Adlešič in drugi odličniki.

Za zaključek zborovanja je akademski pevski zbor zapel Adamičevo: Zdravico.

Delavstvo proti draginji

so svoje kapitale pomnožili na račun širokih množic.

Vprašamo le, če je opravičeno, da so se cene kruha, gorivu in drugim stvarjem dvignile, ko vendar vsakdo ve, da so to domači proizvodi. Iz poročila ministrstva poljedelstva vemo, da je letos žito obrodilo kakor lani; vemo tudi, da je letos kruh dražji kakor lani. Vemo tudi, da obstojajo iz l. 1937 in 1938 velike zaloge lesa, ki niso bile prodane ali izvožene v inozemstvo, in da se proizvodnja lesa letos ni podražila. Ali kljub temu cene lesa za kurjavo niso iste kakor lani. Isto je pri mnogih drugih domačih proizvodih.

Vsi to vedo in kljub temu ta skok in dvig cen iz dneva v dan. Številne delavske družine se s strahom za svoj obstoj temu čudijo in vprašujejo: kaj je to in kedaj bo temu konec?

Od merodajnih činiteljev zato zahtevamo polno zaščito malega človeka pred brezvestnimi špekulanti in brezvestnimi kapitalisti, ki nimajo nikakršnega socialnega ali narodnega čuta, kadar gre za njihovo obogatitev in ki izkoriščajo mednarodni položaj za svoje sebične cilje.

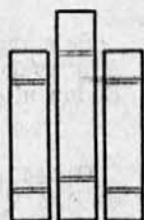
Ne nasedajte provokatorjem!

enaka ali pa še mnogo bolj izrazita poročila. Ta nam pripovedujejo o prevratnih prizadevanjih jugoslovanskih boljševikov. Taka poročila je časopisje objavilo iz Beograda, iz Zagreba, iz Sušaka in iz Splita. V akcijah v teh krajih so od boljševiških agentov nahujskane množice demonstrirale in navalile celo na varnostne organe. Nujno je moralo priti do nastopa teh organov ter v nekaterih slučajih celo do uporabe orožja. Značilno je, da so med povzročitelji teh spopadov ljudje najnižje moralne vrednosti. V Splitu je bil med hujskači tudi znani vlomilec in tat Bujanović Vicko, ki je bil ob spopadu z policijo smrtno zadet.

Lahko si mislimo kakšen blagoslov pričakuje slovenski delavec od dela takih hujskačev in vsi vemo, kaj moremo pričakovati od nečloveškega boljševizma. Celu marksistična organizacija pri

nas, v kolikor ni v službi boljševiškega pokreta, opozarja svoje članstvo na neizmerno duhovno in telesno bedo ki jo boljševizem vsem prinaša. Priobčili smo v tem pogledu nedavno poseben dopis socialistične »Delavske politike« iz Trbovelj. Tisti socialisti iz Trbovelj, ki hočejo stvarno in resno delati za zboljšanje delavčevega življenja, pač najbolje čutijo nasilno mišelnost skrajnih prenapetežev in pripadnikov marksovega boljševiškega odrešilnega nauka.

Opozarjamo zato naše delavstvo, naj trdno stoji v vrstah naše organizacije, naj ne naseda nobeni demagogiji nasprotnih marksističnih pokretašev in naj se z vso silo upre njihovim nezakonitim akcijam. Z ustvarjanjem nereda, z gaženjem zakonov, z nediscipliniranimi barvami, brez vodstva strokovnih central ter z napadi na varuhe javne varnosti ne bo nihče ustvaril delavskemu stanu lepše bodočnosti.

Naša dobra knjiga

z a v s a k o g a r

178 skrbno izbranih kolekcij po izredno znižanih cenah.

- I. Mladinski spisi in slikanice
- II. Kolekcije za dijake
- III. Leposlovna dela
- IV. Jezikoslovje
- V. Znanstvena in poljudno znanstvena dela
- VI. Strokovno slovstvo
- VII. Gospodarske, gospodinjske in praktične knjige
- VIII. Nabožno slovstvo

Cene so tako nizke, da jih bo zmogel vsak.

Izbira je pestra in bogata, da bo lahko vsak po svojem okusu in želji izpopolnil svojo knjižnico.

N o č e m o, da ostanejo ljubitelji lepe, dobre knjige zaradi težkih razmer brez dušne hrane.

H o č e m o, da pride naša dobra knjiga v sleherno slovensko hišo: zato zahtevajte prospekt.

**Jugoslovanska knjigarna
V L J U B L J A N I**

Trgovina z mešanim blagom (in lesom)

P. Minačič v Vukcedu

želi vsem, posebno svojim cenj. odjemalcem vesel Božič in srečno Novo leto

ter se priporoča tudi za naprej

Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim cenjenim gostom ter se za nadalje priporoča

GOSTILNA

Sqecm - Vukced

Mestna hranilnica ljubljanska

JE največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. †

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe.

Za vse vloge in obveze hranilnice j a m č i

Mestna občina ljubljanska

Cenj. naročnike,

ki še niso poravnali naročnino za leto 1939,

prosimo, da to čimprej storijo, ker bi sicer bili primorani, da jim list ustavimo.

Domače vesti

PRISILNA BIVALIŠČA

Ministrski svet je na podlagi § 1 uredbe o spremembah obstoječih predpisov in o izdajanju novih z dne 16. decembra 1939 predpisal uredbo o spremembi in dopolnilu zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Ta uredba se glasi:

§ 1. V § 12 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi se ukineta odstavki četrti in peti.

§ 2. § 12 se doda novi § 12a), ki se glasi: »Upravne policijske oblasti prve stopnje lahko pošiljajo na bivanje v kake druge kraje osebe, ki rušijo red in mir. Proti sklepu oblasti prve stopnje je dopuščena pritožba na upravno oblast druge stopnje v roku osmih dni od dneva poročila. Notranji minister lahko po pravici nadzovanja razveljavi vsak sklep o odpošiljanju na bivanje v druge kraje. Upravna oblast prve stopnje kraja, kamor bodo osebe poslani, tem odredi stanovanje pod nadzorstvom oblasti.

§ 3. Pooblaščen notranji minister predpiše pravilnik o bivanju teh oseb.

§ 4. Ta uredba stopi v veljavo z dnem, ko bo objavljena v »Službenih novinah«.

Svet v frontah

ANGLIJA — FRANCIJA — NEMCIJA

Na francosko-angleško-nemškem bojišču je na suhem vladal precejšen mir. Nasprotno pa je v zraku prišlo do hujših borb med angleškimi bombniki, ki so napadli nemška letalska oporišča na otokih Helgoland, Borkum, Sylt in Nordeney. Po nemških poročilih so Angleži izgubili 34 bombnikov, Nemci pa dva, po angleških poročilih pa Nemci 20, Angleži pa 7, Angleška letala sedaj nadzirajo Severno morje, da bi nemška letala ne mogla več trositi min. Na morju pa je bila preteklo sredo prva večja bitka med tremi angleškimi malimi križarkami in nemško oklopnico »Admiral Graf von Spee« v južno-ameriških vodah. Angleško brodovje že dolgo časa zalezuje nemške križarke, ki po raznih morjih potaplja angleške trgovske ladje. Ko jo je opazilo, jo je napadlo. Boj je trajal 4 ure. Male angleške križarke so nemško veliko oklopnico tako zdelale, da je morala pobegniti v urugvajsko pristanišče Montevideo, da se reši. Poškodbe so hude. Mrtvih je imela 36, ranjenih 58. Tudi angleške križarke so dobile poškodbe. Da ne pade v roke saveznikom, so Nemci svojo križarko pred lukso potopili. Potopljen je tudi nemški veleparnik »Kolumbus«!

FINSKA — SOVJETSKA RUSIJA

Na finsko-sovjetskem bojišču vzbuja hrabrost malega finskega naroda občudovanje vsega sveta. Na enega finskega vojaka pride 40 sovjetskih. In vendar se Finci še drže. Sovjeti so navalili nanje na štirih različnih mestih. Finci so se morali malo umakniti, toda Sovjeti ne morejo beležiti nobenega udarnega uspeha. Sovjetska armada je pokazala, da je bilo vse tisto govoričenje o njeni velikanski moči prazna slama. Sovjetski ujetniki pripovedujejo o stradanju, so slabo oblečeni in popolnoma neuki. Sovjetsko častništvo je manjvredno. Finci so potopili tudi ruski 22000 tonski parnik »Oktobrska revolucija«.

MADŽARSKA — JUGOSLAVIJA

V Podonavju samem pa z veseljem opazujemo zблиževanje med Madžarsko in Jugoslavijo. To prijateljstvo postaja dragoceno jamstvo tudi za to, da se odnošaji med Madžarsko in Romunijo, ki so zelo hladni, ne poslabšajo.

BORBA ZA NEUTRALCE

Velika nervoznost vlada tudi pri skandinavskih državah, kjer je Švedska morala spremeniti svojo vlado in ji bo v tem sledila tudi Norveška. Skandinavske države se namreč bojijo, da jih bo sedaj od ene strani pritiskala Sovjetska Rusija, od druge pa Nemčija, ki predvsem potrebuje švedsko železno rudo. V Belgiji in na Nizozemskem pa se je razburjenje nekoliko poleglo.

